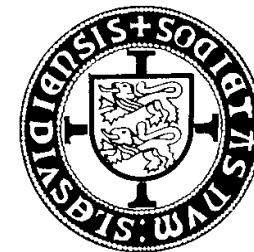

Hammerslagspris ved medlemssalg og auktion den 18. april 2006

Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris
1	46	22	1700	43	0	64	0	85	105	106	40
2	20	23	700	44	185	65	18	86	75	107	620
3	40	24	710	45	5	66	400	87	50	108	610
4	85	25	825	46	185	67	300	88	0	109	620
5	20	26	850	47	720	68	10	89	50	110	610
6	20	27	800	48	25	69	20	90	44	111	640
7	0	28	600	49	5	70	20	91	29	112	200
8	0	29	850	50	92	71	25	92	42	113	250
9	0	30	600	51	1500	72	44	93	30	114	245
10	0	31	1400	52	100	73	28	94	36	115	300
11	75	32	0	53	0	74	30	95	36	116	34
12	90	33	600	54	70	75	15	96	320	117	50
13	50	34	0	55	210	76	0	97	5	118	66
14	100	35	800	56	110	77	0	98	5	119	110
15	15	36	110	57	75	78	0	99	0	120	75
16	0	37	0	58	50	79	25	100	0	121	0
17	100	38	35	59	1280	80	20	101	5	122	0
18	100	39	10	60	550	81	0	102	5	123	0
19	60	40	75	61	200	82	0	103	20	124	125
20	50	41	325	62	120	83	0	104	5	125	0
21	700	42	0	63	720	84	35	105	5	©	

Numismatisk Forening afholder medlemsmøde med auktion
tirsdag den 10. oktober 2006 kl. 19.30
i NygadeHuset i Aabenraa.

Numismatisk Forening for Nord- og Sydslesvig

Nr. 2

10 oktober 2006

Auktion nr. 371

46. årgang

Den hertugelige gottorpske møntsamling 1694

I disse år er der mange steder stor interesse for de gamle møntsamlings historie. Hvordan og hvornår er de opstået? Hvem var de drivende kræfter? Kan man finde frem til nogle af de mønter, der har været længst i samlingen?

For et par år siden kom der en kollegial henvendelse til Den kgl. Mønt- og Medaillesamling. Kunne det tænkes, at der i Samlingen var indgået dele af den hertugelige gottorpske møntsamling, som - formodede man - kunne være overført til København i forbindelse med indlemmelsen af de slesvigske dele af hertugdømmet Gottorp under Den store nordiske krig 1713 og efterfølgende. Det havde nemlig vist sig, at der andetsteds i de københavnske museer var genstande, som kunne eftervises at stamme fra Gottorp 1713.

Jeg havde aldrig tidligere hørt om, at vi skulle have en gottorpersamling i kilderne til Den kgl. Mønt- og Medaillesamling, så umiddelbart måtte jeg stille mig tvivlende. Jeg var imidlertid på daværende tidspunkt tjenstligt forhindret i at påtage mig videre arbejde, så jeg indskrænkede min medvirken til at læse et par korrekturer på udskrifter af et møntinventar fra 1694. Det var et inventar, oprettet i forbindelse med dødsboet efter rentemester Jakob Massau, som havde fået den hertugelige mønt- og medaillesamling som sikkerhed for et lån.

Inventaret blev kort efter udgivet af museumsinspektør Jan Drees fra Det slesvig-holstenske landsmuseum på Gottorp. Det indgik i en storstilet fejring i anledning af 50-års jubilæet for museet på Gottorp, og man har i det hele besindet sig på den rige barokke hofkultur, som trivedes ved det hertugelige hof. Der blev arrangeret en stor udstilling, og i den forbindelse var en del kunstgenstande lånt fra danske samlinger, bl.a. Rosenborg. Det hele blev benyttet til en publikation.

Her skal vi imidlertid blot beskæftige os, rent oversigtsmæssigt med inventaret fra 1694 over mønter og medaljer, som er udgivet på en snes store, tospaltede sider. Det omfatter 105 guld-medaljer, 191 sølv-skuestykker, 45 skuestykker fra „Harzen“, det vil vel i første række sige fra de braunschweigske hertugdømmer, 42

Medlemsblad for:
**Numismatisk Forening
for Nord- og Sydslesvig**

Redaktion:

Palle Gulddahl
Slotsbakken 5
6300 Graasten

Gengivelse af artikler kun
efter indhentet tilladelse
og med kildeangivelse.

Formand:

Henning Kjær
Kærmindevej 17
6400 Sønderborg.

Telefon:
74 43 34 82

Fakjaer@mail.tele.dk

Kommissioner:

Faste bud på
medlemssalgslisten og
auktionslisten modtages af
Jens Madsen
Jørgensby 14
6310 Broager
TLF. 74 44 95 63
jensmadsen@stofanet.dk

Oplag: ca. 165 stk.

Foreningens vedtægter kan
altid rekvireres hos
formanden.

www.alskens.dk/numis/
[www.gladsaxegymnasium
.dk/2/](http://www.gladsaxegymnasium.dk/2/)

Tryk: Langenberg
Sønderborg

medaljer af tin og 5 skuemønter af kobber.

Mønterne og medaljerne er opført uden nærmere forklaring, det vil sige, at man først ved at læse hver enkelt beskrivelse kan få en fornemmelse af, hvor pågældende stykke hører hjemme, og man må følgelig nok sige, at pågældende inventarskriver ikke har haft nogen særlig stor numismatisk viden. - Retfærdigvis må det dog tilføjes, at heller ikke det ældste danske Kunst-kammerinventar, 1673-74, bringer de numismatiske afsnit i nogen speciel orden.¹

Ellers kunne det have været interessant at vide, om skriveren havde gjort sig nogen særlig overvejelse ved at bringe den bekendte medalje „Nicht durch Brillen“, der menes at henvise til dronning Sofie Amalies vistnok letsindige livsførelse, umiddelbart efter Frederik III's medalje over sig selv og sine syv forgængere fra det oldenborgske hus! Når man gennemlæser inventaret får man indtryk af, i hvor høj grad man var optaget af kampen mod tyrkerne, der kulminerede med Wiens undsætning ved den polske kong Jan Sobieski 1683 og fortsatte med en række kampe i Ungarn de følgende år. Det er dog undertegnede opfattelse, at 'tyrkerfaren' var et mere levende begreb i Tyskland end i Danmark, og at den følgelig også meget naturligt har fået sit nedslag i en samling, der i det hele var præget af tysk kultur.

Jeg må fastholde min store tvivl om, hvorvidt den gottorpske mønt- og medaillesamling skulle være endt i København med de øvrige gottorpske samlinger. En fornyet beskæftigelse med inventaret har ikke bragt mig på sporet af noget afgørende indicium for at gottorpernes mønt- og medaille-samling er endt i København.

Samlingen røber i øvrigt ikke nogen tilvækst af fundmønter. Dog bør det nævnes, at der findes en spansk 8 real, „Ein Stück von Achten, so über 40 Jhar in See gelegen, und Ao 86 aus dem Reich Beladen und gesundkenen Spanischen Schiffe, aus West Indien kommend, ausgefischet“. Man må altså regne med, at en 1600-tals skattejæger - måske gennem en mellemmand - har afsat en fra et vrage opfisket spansk 8 real til det gottorpske hof.

Det skal endelig anføres, at man har ment, at allerede hertug Adolph, den første hertug af den gottorpske slægt, som døde 1586, skulle have haft en samling af guldmønter og -medaljer. Emnet er behandlet af den Emil Wasc-hinski, der under og mange år efter 2.verdenskrig tog sig ivrigt af spørgsmål vedrørende numismatik og møntforskning indenfor det nuværende tyske land Schleswig-Holstein. Der er dog intet i Waschinski's materiale, der antyder, at allerede hertug Adolph var numismatiker. Derimod har han haft en del udenlandske guldmønter i sin kasse. Men rent principielt, så svarer optællingen af guldmønter ganske til, hvad man kunne træffe for eksempel i det danske rentekammer, hvor der ganske vist normalt var mindre guld. Hertug Adolph efterlod sig en ganske betydelig formue i guldmønter, over 5000, heraf 1184 dobbelte portugisiske milreis og 1412 ungarske gylden. Det har næppe været en egentlig møntsamling, blot en stor likvid kassebeholdning i guldmønter, som var gængse i Centraleuropa.²

Jørgen Steen Jensen

Schleswig-Holsteinisches Landesmuseum. Gottorf im Glanz des Barock. Kunst und Kultur am Schleswiger Hof 1544-1713, II, Die Gottorfer Kunst-kammer, bearbejdet og kommenteret af Mogens Bencard, Jørgen Hein, Bente Gundestrup og Jan Drees, Schleswig 1997, 376 sider, mange illustr. Det numismatisk interessante findes side 141-160.

1 H.C.Bering Liisberg, Kunstammeret. Dets stiftelse og ældste histo-rie, Kbh. 1897, s.176-179.

2 Emil Waschinski, Dier Herzöge von Holstein-Gottorp als Münzen- und Medaillesammler, Deutsche Münzblätter, 62.årg., nov.-dec. 1942, s. 538-543.

Artiklen blev første gang bragt i blad nr. 310